

Dokumentation av timmermansarbetena på Smedjan i Skå barnby 2016

Utförda av Hageus bygghantverk.

Arbetsstyrka:

Thomas Hageus, diktator – Arbetsledning, praktiskt arbete och dokumentation.

Amanda Nilsson, lärling – Lagning av takkonstruktion och tro, taktäckning och portkarm.

Oddbjörn Tharaldsen, underentreprenör – Rivning, lagning av takkonstruktion och tro, taktäckning och fönster.

Fredrik Hammargård, praktikant – Rivning och lagning av takkonstruktion.

Ett fåtal dagar:

Ragnar Hultgren, underentreprenör – Rivning.

Olov Tidemalm, underentreprenör – Taktäckning.

My Bronner, underentreprenör – Taktäckning.

Smedjan är byggd runt 1840 och tillbyggd runt 1910. De benämns som gamla och nya delen.

Kortfattad genomgång av timringsarbetena.

Författad av Thomas Hageus

Foto av Thomas Hageus

Tillstånd.

Smedjan var i mycket dåligt skick efter brist på underhåll under många år. Gissningsvis nära hundra att döma av tidningarna som låg under takpappen. Dessa var daterade 1902.

Detta var vad som mötte oss vid första besöket.

1 Den ursprungliga delen. Väggen har kalvat ut mellan porten och det högra fönstret. Sannolikt pga dålig grundläggning där.

2 Innanför porten finns ässjan kvar men med riven skorsten som till stor del ligger som ett röse inuti.

3 Remstycket avbrunnet och stödben saknas. Endast i gavlarna fanns hanbjälkarna kvar.

4 Nya delen till höger i bild ansluter mot gamla. Ett stort hål i taket där det mesta ruttnat och muren frostsprängts.

5 Tillbyggnaden med gamla delens yttervägg rakt fram. Det stora hålet till vänster. Notera hur bindbjälken högst upp i bild har ruttnat av i båda ändar och endast hänger i en bräda frånnocken.

Nya delen var redan uppstämpt för att förhindra att den skulle rasa. Dessvärre inte med tanke om hur den skulle demonteras eller hur konstruktionen skulle repareras. Delar av stämningen var därför i vägen för arbetena och fick ändras. Andra delar täckte skruvar som höll fast den i stommen så den inte gick att demontera i den ordning man ville.

I gamla delen stämptade vi upp bindbjälkarna så att takkonstruktionen var helt oberoende av murarna. Vi gjorde även ett tillfälligt golv strax under i båda delarna.

6 Uppstämning i gamla delen med möjlighet att lägga tillfälligt golv strax under bindbjälklaget.

7 Teglet togs ned varsamt med slas.

8 Läktavståndet varierade mellan 32 till 35 cm men de flesta låg på 34 cm. Mycket skräp hade hunnit samlas mot bärläkten som endast bitvis låg på tunna ströläkt.

9 Skicket lämnade lite att önska.

10 Plåtslageriet var inte helt fulländat.

11 Det tillfälliga golvet kom väl till pass.

13 Kraftiga sättningar hade gjort allt skevt.

12 74 cm breda våder på det nya taket.

14 Det gamla taket till vänster ligger mestadels under det nya. Ett par av dessa bräder hade vattrännor. Se bild 15.

15 Vattrännor på några korta trobrädor.

16 Västra takfallet på gamla delen bestod mestadels av handhyvlad tro hyvlad med en hyvel som haft kraftiga eggår.

17 På den handhyvlade tron låg tidningar under pappen för att jämna ut ojämnheter. Vi tackar för den dateringen.

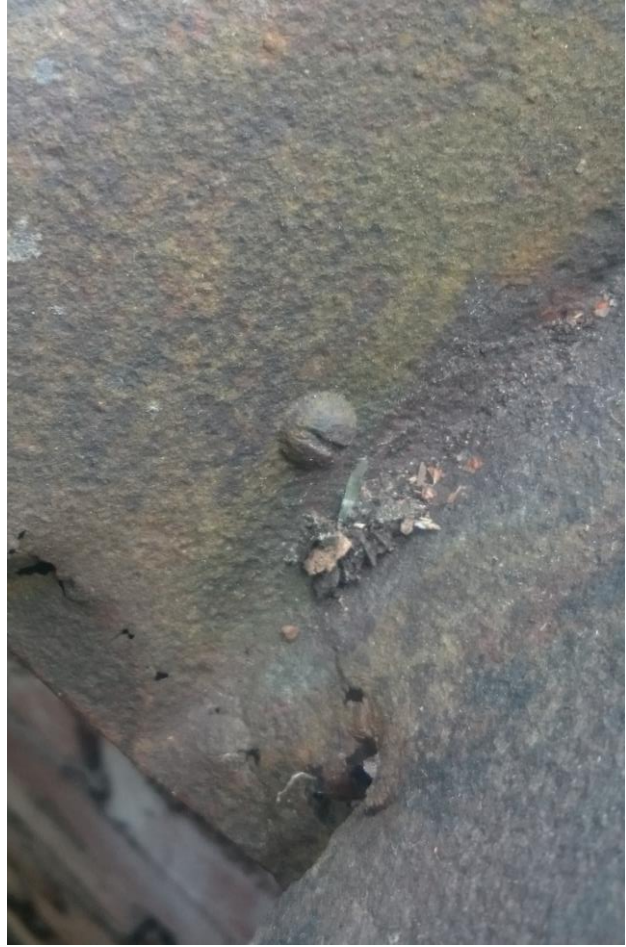
18 Fint hyvlad bräda med profil längs båda kanter.

19 På den del av gamla taket som blivit inbyggd sitter ett par läkt som skulle kunna tolkas som att teglet från början legat på öppen läkt. Spikad med smidd spik som sitter kvar även längre upp. Då skulle denna del blivit inbyggd innan 1902 dock.

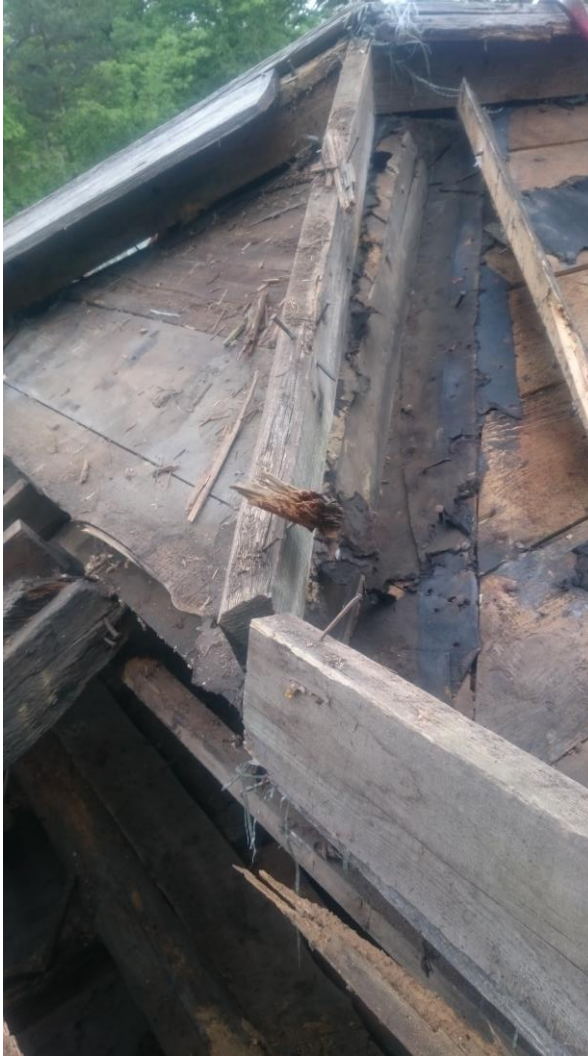
20 Avslutning på vinkelrännan mot nordost där skorstenen satt strax ovanför.

21 Spårskruv i plåten.

22 Pappen uppvikt mot plåten.

23 Den lilla triangeln som bildas i förlängningen av gamla takfallet på tillbyggnaden har tidigare varit en decimeter lägre. Där ligger tro med papp som man sedan byggt på med en distans och ny tro och papp.

24 Sparrarna i nya delen var gjorda av spontad plank.

25 Fjädern borthuggen på sparre. Man ser tydligt hur virket grånat innan det huggits. Kanske överblivet virke från något annat bygge.

26 Tillbyggnadens anslutning till gamla delen.

27 Gamla delens enda kompletta takstol är den mot muren.

28 Dymlingshålen förhuggna vilket indikerar skedborr.

29 Spik islagen från mursidan.

30 Bladning inock med dymling ca: 20 mm diameter.

31 Löstass för att bära gavelsprånget.

32 Många virken har omotiverade hål borrade igenom. Diameter cirka 50 mm. Ibland mitt i, ibland i kanten. Ibland i änden och ibland mitt på.

33 Alldeles för lite pinnar.

34 Kopia gjord av Thomas Cederroth för att ersätta ett förlorat.

35 I lilla rummet, gamla delen var ett par bindbjälkar huggna och av helt annan dimension.

36 Lilla rummet hade isolering av jord, sten, sågspån, sot mm som gjort att fukten hållts kvar och alla bindbjälkar ruttnat.

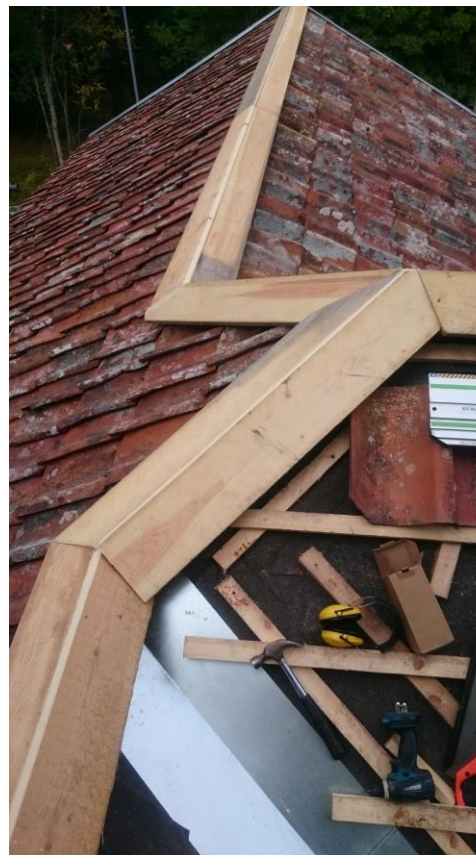
37 Lilla rummet fick helt nytt bindbjälklag.

Alla takstolar fick olika lagningar beroende på vilka skador som fanns, för att bevara så mycket original som möjligt med bibehållen styrka. Här den gamla delen.

I nya delen skarvades sparrarna bara omlott med skruvförband.

Uppe till vänster syns igenspikningen där skorstenen gått genom taket. När all skadad tro var bortbruten kompletterades med ny. Sedan lades papp, läkt och det gamla teglet på. Teglet kompletterades med gammalt av samma fabrikat (AWK) så långt som möjligt och sedan med annat med samma klacklängd.

Resultatet när allt utom fönster och dörrar är klara vad gäller restaureringen. Sedan tillkommer arbeten för att kunna använda den som en modern smedja.